

Moj prvi april

Sicer nas v življenju potegnejo za nos, ne da bi se ozirali na mesece ali dneve, ne prizanašajo ne mladim in ne starim, le mrtvih se ognejo, toda prvega aprila je pa nekako predpisano, da potegneš ti druge za nos in da oni navlečejo tebe.

Meni se je mlademu pokovcu zdel prvi april nekaj praznik. Za vse druge dneve je veljala zapoved: ne laži, prvega aprila se je pa vsa laž razlezla po človeku in se svobodno razkošatila. Lagali smo tako debelo, da resnice od laži nismo več razločevali, da so se materine oči razžalostile in zaprosile: »Nehajte vendar, saj se jutri še odpaditi ne boste mogli!«

Takrat sem hodil v prvi razred. S črkami sem se že prerekal in dve tablici za pisanje sem do takrat razbil; rekel sem, da sta se razbili.

Ves teden pred prvim aprilom sem razmišljal, kako bom potegnil Franceta in Jaka in Jožeta, ki so hlačali za menoj, se včasih tudi zakadili vame, pa sem jim bil le kos. France je bil prepreklijast, Jaka preveč zapaljen. Jožeta je pa že orglo, če se je le široko prestopiti hotel.

»Podgana se je ujela v hlevu!« sem skuhal proo laž. France je bil na podgane hud, ker se jih je bal, za nič drugega ne. Meni so se podgane studile, on jih je pa nosil k potoku in jih gledal, kako so se davile v starinskem loncu. Mrtve je zakopal pri slivi, da bi lepše rasla in meni se je včasih zazdelo, da slive čudno diše. Jedel sem jih pa le.

»Res?!« se je razveselil France.

»Res, res!« sem zatrjeval in ucovrl jo je v hlev in ker je bil prenagel, ga je krava brcnila. Ko se je pobiral z gnoja, mu je hotela požreti še srajco. Z raskavim jezikom je hlastala po njej, da je uso zasinila. France je pozabil na podgano in prijokal v hišo!

»Pa sem te, pa sem te naaprillil!« sem vriskal in ker sem bil le preveč glasen, mi jo je oče s pasom pritegnil čez pleča, da me je za hip vse minilo. Vem, France mi jo je privoščil, ampak naaprilljen je bil pa le!

»Jaz pa za srakoperje vem in ti ne povem!« sem dražil Jaka in Franceta. Za ptičje gnezdo bi večerjo dala, tako ju je mikalo, kakšni so ptički notri.

»Janez, popkar ti dam, če poveš za gnezdo!« se je ponujal France in je že pozabil, da sem ga navlekel s podgano.

»Pa daj!«

France se je obočaval, popkar je bil preveč lep in težko bi dobil novega.

»Nal!« je izkolcal in jaz sem spravil nožiček. Brat se mi je za prvi april zasmilil, ko sem pa pomislil, da je prvi april, me vest ni pekla.

»Vidiš! Tame v Miklavževi meji. V tistem trnju je gnezdo. Strašno je skrito. Mladički so že veliki. Čez tri, štiri dni se bodo že izpeljali!« sem hlastal in France jo je sekal proti meji. Jaka kobalil za njim, Jože se pa zvalil po fleh in se drl: »Tiča lédu, tiča lédu!« Naprej ni mogel.

Opraskana in krova sta privekala in France si je raztrgal srajco. Bolj se mu je smilila koža.

»Zlagal si se!« se je zadrł vame in mi žugal s pestjo.

»Ali si videl aprila, ali si videl aprila!« sem mu nagajal in ga jezil. Oba je mati pomirila s šibo.

In sem nazadnje navlekel še mater, da kokoš jajce jé. Strašno se je jezila na kokoš in kar s šibo je letela v kurnik. Milo jo je pogledala kokoš z gnezda, pogodrnjala in si popravila ležišče.

»Ti bom že dal!« se je togotila in nekaj mrmrala in kar hudo mi je bilo, da sem še mater naaprillil.

Tisto dopoldne sem Jožeta poslal k sosedovim po turško sv. pismo. Komaj komaj je izgovarjal težke besede, izbasal jih je pa le. Odracal je počasi in tam so mu naročili, naj grem na Turško ponj.

»Nikar se ne daj več!« ga je opominjal France, Jože je pa jokal in sam ni vedel zakaj.

»Janez, sram te bodi, koleno kažeš!« se je obrnil k meni.

»Ne boš mel!« sem mu jo zagodel.

Popoldne sem z lažmi kar ponehal. Pomagati sem moral očetu, ki je prekladal stare butare in vlagal prapkar narejene, da bi se osušile. Butare je delala in naredila mati, sekala je s sekirico, ki sem jo jaz skrhal, ko sem udrihal po kladi, v katero sem nabil na stotine žebeljev.

»Saj pravim, ženske nimajo očil!« se je oče jezil in me prijel za roko. »Poglej, saj vidiš! Ali ne štrle okleščki iz butar? Kap jih bo močil!«

»Vidim, vidim!« sem mu zatrjeval in kar imenitno se mi je zdelo, da se oče tako moško razgovarja z menoj.

»Na vsak način bo treba skladanico popraviti. Saj me je sram, kaj bodo ljudje rekli! Da bi pa butare razkladala, nak, preveč dela bi bilo!« je razlagal oče in jaz sem ga verno poslušal. Tako prijazen pa že dolgo ni bil z menoj!

»Veš kaj, ali znaš k Polencu v Spodnjo Žabnico?«

»Znam, znam!« sem hitel in ponosen sem bil, da mi oče zaupa morda kako važnost. Kar koli, oče že ve, koga lahko pošlje. France bi pozabil, kar bi mu naročil, Jaka bi se pa zgubil.

»K Polencu bi šel, tam imajo take škarje, z njimi bi vse te količe in okleščke postrigli. Vrečo vzemi in reci, da jih jaz prosim in da jih boš še danes nazaj prinesel. Ali si boš zapomnil: Prosim za take škarje, da bo oče butare obstrigel!«

»Sem, sem!« sem se ustil in na glas ponovil naročilo. Za vasjo sem jo ucvrl in se nikjer ustavljal, ves čas pa ponadljal: »Prosim za take škarje, da bo oče butare obstrigel!«

»To pa že, to! Saj si močan, jih boš že nesel. Nazaj jih pa ni treba nositi že danes, se nič ne mudil!« mi je odgovoril Polenčev oče, ko sem mu gladko izrekel: »Prosim za take škarje...« Dal sem mu vrečo in Polenčeva Reza mi je odrezala veliko zagozdo kruha in se mi prijazno nasmehnila.

»Tako! Vrečo sem ti zavezal, da ne bi kaj zgubil. Vijaki in ključ so zraven, če bi se kaj pokvarilo. Sedaj se pa kar nič ne obotavljaj, da oče ne bo hud!« mi je naročal Polenc in mi oprtal vrečo. Bila je težka, da se mi je rama ponižala.

»Bo šlo! Kaj ne bi, saj si močan!« me je hvalil, jaz pa sem se davil: »Šlo bo, šlo!«

Tako potil se še nikoli nisem. Noge so mi že klecale, v rami me je žgalo in nisem

imel niti toliko moči, da bi vrečo predejal z ene rame na drugo.

»Dober sil« me je pohvalil oče, jaz pa nisem mogel do besede.

»France, Jaka, Jože, mama!« je zaklical oče, jaz pa sem stal pri vreči in bilo mi je, ko da sem napravil strašno veliko delo. Nasmehnil sem se Francetu in Jaku, zu Jožeta mi še mar ni bilo, kot bi hotel reči: »Vidva bi omagala, jaz sem jih pa le prinesel!«

»Poglejmo, kaj je Janez prinesel!« je rekel oče in se sklonil k vreči in jo odvezal.

»Težak pa je ta april, težak! Dobro si se spokoril!« se je zasmel, zakrohotali so se bratje in še mati mi je privoščila. Iz vreče me je zijalo staro železje, ki se je zapletalo okoli obrabljenega volovskega komata.

Zapr! sem se v izbo in tisti prvi april s starim železjem in obrabljenim komatom sem si za zmerom dobro zapomnil.

Venceslav Winkler

Zgodba o mrtvi vasi

Živel je graščak, bil je bogat, da je kupil vas, hiše in ljudi. Prav vse, tudi Jernejčka ciganskega, ki ni imel ne očeta ne matere, temveč le cesto in popotno palico. Vsak človek ima nekje dom. Tudi Jernejček ga je imel. Ni sicer vedel, katera hiša je njegova, toda rekli so mu in je moral ostati, da je še njega kupil graščak. Bilo je vse poceni, dva denarja za človeka, tri za hišo, štiri za grunt. Jernejčka je dobil graščak za nameček.

Bil je pa graščak prav daleč doma. Na skrivaj so si ljudje marsikaj namigavali. To je pa res, takole proti večeru je dobival navadno goste. Pripeljali so se v zaprtih vozeh in konji so tolkli po kamniti cesti proti gradu, da so se iskre kresale. Grajski hlapci so pravi, da je smrdelo po žveplu. Pa to mogoče ni bilo res, saj je bil drugače graščah človek kot drugi, le strog je bil in trd tudi. Na primer prav zaradi Jernejčka. Ni ga mogel videti. Če ga je srečal, ga je ošvrknil z bičem. Naj se spravi delat, ga je učil, kaj se samo potika po svetu. Jernejček je molčal. Pred gospodo je sploh dobro molčati.

Ko pa je prišla jesen in je grajski valpet s hlapcem pobiral desetino. je hodil Jernejček po njivah. Sam ni imel zemlje, a kaj je prijetnejšega, kakor hoditi takole jeseni, ko vsi delajo, po polju. Jernejček je hodil, mogoče je tudi kaj govoril, nič se ne ve. Toliko stvari se zgodi kar mimogrede, da se ne razloči, kdaj je začetek, kdaj konec. To pa je, čez nekaj dni se je valpet poklonil pred graščakom in povedal ponižno:

»Milostni gospod, letos ne bo desetine, nočejo je dati.«

Graščak je žvižgal, gledal nekam v dolino, še zmenil se ni za valpta. Valpet se je priklonil in povedal še enkrat.

»Že prav!« je rekel graščak kratko in žvižgal naprej.

No, to je morala biti prav posebna pesem.

Takrat Jernejčka ni bilo doma. Hodil je nekje onstran hribov. Ko se je drugo jutro vrnil, se je začudil. Vsa vas je molčala kot mrtva. Ljudje so ležali po tleh, po ležiščih, povsod, kjer jih je ura zalotila. Nekaterim se je poznalo na obrazu, da so se z muko branili konca. Ali je to smrt? Jernejček je tipal trupla, a ni mogel verjeti. Kaj niso govorili včasih o graščakovih sorodnikih? Dosti čudnega se zgodi na svetu.

Dva dni je posedal po vasi. Tretjega dne se je napotil v grad. Vprašal je, če ga vzamejo za hlapca. Valpet ga je pisano pogledal in rekel, da močan sicer ni, a ga bodo že zaposlili.